

Vergaderjaar 2024–2025

23 645

Openbaar vervoer

Nr. 833

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 januari 2025

Op 18 december 2024 heeft de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat gevraagd¹ om een reactie op een aangenomen motie van de gemeenteraad van Terschelling over de Nota van Uitgangspunten (hierna: NvU) voor de nieuwe concessies voor de Friese Waddenveren. Met deze brief ontvangt de Kamer de gevraagde reactie.

De NvU voor de nieuwe vervoerconcessies voor de Friese Waddenveren is op 8 oktober 2024 met de Kamer is gedeeld.² De huidige concessies voor de veerverbindingen tussen de Friese Waddeneilanden en het vasteland lopen af in 2029. De NvU bevat kaders en uitgangspunten voor de aanbesteding van nieuwe concessies voor de periode vanaf 2029. De NvU is tot stand gekomen na een openbare consultatie en een adviesronde onder decentrale overheden en consumentenorganisaties. In de reactienota, die met de brief van 8 oktober 2024 ook met de Kamer gedeeld is, staat beschreven hoe alle consultatiereacties en adviezen zijn verwerkt.

De gemeenteraad constateert in de motie «dat de Staatssecretaris in de definitieve Nota van Uitgangspunten nog niet voldoende recht doet aan de belangen van eilandbewoners, ondernemers en bezoekers en dus de kwaliteit onvoldoende is, op basis van deze uitgangspunten.» De gemeenteraad roept de Kamer op om met mij in gesprek te gaan over een vijftal thema's. In het vervolg van deze brief wordt ingegaan op elk van de thema's.

Thema 1. Betaalbaarheid boven budgetneutraliteit

Zowel betaalbaarheid als budgetneutraliteit zijn uitgangspunten in de NvU. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (hierna: IenW)

¹ Kenmerk 2024Z20420/2024D50918

² Kamerstukken 23 645, nr. 830

interpreteert de motie zo, dat de gemeenteraad het niet eens is met het uitgangspunt van budgetneutraliteit, omdat daarmee de betaalbaarheid van de veerverbindingen niet gegarandeerd zou zijn.

lenW onderschrijft dat de veerdiensten betaalbaar moeten blijven voor eilandbewoners, ondernemers en bezoekers, in het bijzonder voor frequente gebruikers. In de NvU is daarom opgenomen dat er kortingstarieven komen voor frequente reizigers en dat eilandbewoners een aanvullende korting zullen krijgen. Daarnaast zullen in de nieuwe concessies afspraken worden vastgelegd over de mate waarin de tarieven jaarlijks mogen stijgen. In de NvU staat ook het uitgangspunt dat de concessies budgetneutraal zullen zijn. Dat wil zeggen dat de concessiehouders geen concessievergoeding betalen aan het Rijk en dat andersom het Rijk geen subsidie verleent aan de concessiehouders. lenW heeft zich te verhouden tot de financiële kaders op de begroting. Op de lenW-begroting zijn op dit moment geen middelen beschikbaar om een subsidie voor de nieuwe concessies mogelijk te maken. Daarom moet lenW budgetneutraliteit als uitgangspunt handhaven.

Thema 2. Interinsulair vervoer

Het interinsulair vervoer tussen Vlieland en Terschelling is niet opgenomen in de huidige concessie Waddenveren West. In de NvU staat dat het interinsulair vervoer ook niet wordt opgenomen in de nieuwe concessie Waddenveren West. De gemeenteraad zou graag zien dat dit wel wordt opgenomen. Zoals aangegeven in de reactienota en de NvU is lenW overtuigd van het belang van interinsulair vervoer, maar wil het dit niet als een verplichte taak opleggen aan de concessiehouder. lenW ziet het in stand houden van het interinsulair vervoer niet als Rijkstaak, omdat de Rijkstaak conform de wet is afgebakend tot het vervoer tussen de eilanden en het vasteland. Daarnaast zou het verplichten van (onrendabel) interinsulair vervoer de kosten van de concessie en daarmee de tarieven voor alle reizigers opdrijven. Bovendien kleven er zwaarwegende juridische risico's aan opname van interinsulair vervoer in de concessie. Aangezien het interinsulair vervoer geen onderdeel uitmaakt van de huidige concessie geldt er geen overnameplicht voor het hiervoor gebruikte kleine schip. Als het interinsulair vervoer toegevoegd zou worden aan de nieuwe concessie zou dat de zittende rederij in de aanbesteding bevoordelen, omdat zij het benodigde kleine schip al heeft. Daarmee is er geen gelijk speelveld en dat brengt een eerlijke aanbesteding in gevaar.

Thema 3. Inbedding in de eilander gemeenschap

De gemeenteraad noemt het wenselijk om de binding van de concessiehouders met de eilanden en hun gemeenschap te versterken, mogelijk door middel van inspraak- en samenwerkingsmogelijkheden met lokale overheden en bewoners. Er is een Rijksbreed beleid voor social return. Daarmee wordt gestimuleerd dat een rederij een maatschappelijke bijdrage levert door voornamelijk keuzes in inkoop, inhuur en personeelsbeleid. Andere belangrijke elementen zijn regionale binding en inspraakmogelijkheden voor eilandgemeenten en bewoners. Dit alles werkt lenW uit in het Programma van Eisen (PvE), waar in het tweede kwartaal van 2025 een openbare consultatie over gehouden zal worden.

Thema 4. Vrachtervervoer

De gemeenteraad vraagt aandacht voor het borgen van structurele toegang en faciliteiten voor vrachtwagens. Zoals beschreven in de

reactienota en de NvU wil lenW de concessiehouder verplichten om tot een bepaalde tijd voor de afvaart een bepaalde hoeveelheid plaatsen voor goederenvervoer te reserveren. Daarmee is gehoor gegeven aan de in de consultatie geuite zorg dat er onvoldoende capaciteit zou zijn voor vrachtvervoer.

Thema 5. Zeggenschap van gemeenten bij belangrijke keuzes

De gemeente vraagt om zeggenschap bij belangrijke besluiten als wijzigingen in de tarieven of de dienstregeling.

In de NvU is vastgelegd dat decentrale overheden en consumentenorganisaties adviesrecht krijgen op basis van het *comply or explain* principe. Dat betekent dat de concessiehouder een advies alleen naast zich neer kan leggen als hij dit goed kan uitleggen. Dit wordt nader uitgewerkt in het PvE. Een bindend adviesrecht voor de gemeentes is echter niet wenselijk, omdat dit ingaat tegen de bestaande beslissingsbevoegdheden van lenW als concessieverlener en de Kamer als controlerend orgaan.

Vorig jaar is de NvU met de Kamer gedeeld³. Die volgde op de marktanalyse en het besluit om voor de periode vanaf 2029 opnieuw één of meerdere concessies te verlenen, zoals gedeeld met de Kamer in 2023⁴. Momenteel werkt lenW aan het PvE voor de aanbesteding, dat in 2025 na een openbare consultatie met de Kamer gedeeld zal worden. De nieuwe concessies zullen vervolgens naar verwachting in 2026 aan de Kamer aangeboden worden.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
C.A. Jansen

³ Kamerstukken 23 645, nr. 830

⁴ Kamerstukken 23 645, nr. 815